

Antwerpen • Brandwondencentrum ZNA Stuivenberg viert dertigste verjaardag

Geen pijn zo venijnig als die van brandwonden. De littekens aan de buitenkant verhullen vaak veel dieper leed vanbinnen. In het ZNA brandwondencentrum, dat dertig jaar bestaat, halen ze alles uit de kast om hun patiënten te leren leven met zo'n 'verminkt' lichaam. "Steeds meer mensen halen het. Maar dan begint het herstel pas echt."

"We bewegen hemel en aarde om littekenleed te verzachten"



Een verpleegster die met een jong brandwondenpatiëntje een partijtje badminton speelt in de gang. Een verzorgingsbad dat uitdraait op doller waterpret. In het brandwondencentrum kan het allemaal. We namen een kijkje achter de schermen van dit bijzondere Antwerpse ziekenhuis.

Ik verwacht een ultrastrange veiligheidscheck, maar dat valt goed mee. Een knalgroen pak over de kleren volstaat. "Vroeger was het inderdaad veel strikter geregeld en moest iedereen zich telkens helemaal omkleden voor de deur opening. Omdat we zo ontoegankelijk waren, noemden ze ons de ivoren toren. Intussen is gebleken dat die maatregelen eigenlijk niets extra's opleverden.

"De kamers van patiënten hebben drukregeling om infecties te weren", schetst chirurg Cynthia Lafaire, diensthoofd maar vooral hart en ziel van het brandwondencentrum. Ruim 20 jaar geleden kwam ze hier als jonge chirurg terecht. "Ik ben er wat toevallig ingerold. Ik had hier stage gedaan en toen ik nadien hoorde dat dokter Raymond Peeters een assistent zocht, ben ik gekomen. En gebleven."

Amper enkele jaren later kreeg ze haar grootste ramp te verwerken, toen het Switel-hotel tijdens oudejaarsnacht in de as werd gelegd.

"Ik was die nacht vrij en vierde zoals de meeste mensen nieuwjaar. Na een paar uur slaap, werd ik uit bed gebeld door de toenmalige directeur die me vroeg of ik collega Peeters kon komen aflussen. Die had al een hele nacht staan opereren. Ik viel compleet uit de lucht. Het was het eerste wat ik van die ramp hoorde. Ze hadden me die nacht proberen te bereiken, maar er bestonden nog geen gsm's en mijn semafoon was in het feestgedruis in de wagen gebleven. Ik ben meteen naar het ziekenhuis gesneld. Toen ik hier aankwam, was het een overrompeling. Bij de confronta-



"De dag dat ik hier zelf zwaar verbrand word binnengebracht, wil ik niet overleven. Ik zou de lange weg die nadien volgt niet kunnen afleggen"

CYNTHIA LAFAIRE
DIENSTHOOFD BRANDWONDENCENTRUM



"Elke patiënt is anders. De ene zit in de put voor een klein litteken, de andere kan vlotter met zware brandwonden om"

LEEN BRAEM
PSYCHOLOGE BRANDWONDENCENTRUM

8 december 1980: het brandwondencentrum van het Stuivenbergziekenhuis gaat van start in zaal 2, één van de bekende ronde zalen. Dokter Raymond Peeters en hoofdverpleegster Bie Verheyden trekken het kleine centrum op gang. Het telt drie bedden en tien personeelsleden. Het eerste patiëntje dat hier wordt opgevangen is een kindje dat zich had verbrand aan friet-
vet.

1987: het brandwondencentrum verhuist naar de vierde verdieping van het Stuivenbergziekenhuis. Voortaan zijn er zes bedden voor zwaar verbrande patiënten. Het brandwondencentrum is een gesloten afdeling binnen het ziekenhuis. Jarenlang gelden er strenge omkleedprocedures om infectiegevaar tegen te gaan.

Verbranden gebeurt in een mum van tijd, gezeten duurt vaak maanden en jaren. "Bij ons komen heel veel zwaar verbrande mensen, die vaak tot een jaar blijven. Met die mensen en hun familie groeit een aparte band. Zij wonen bij ons."

"In een eerste fase draait alles om het redde van de patiënt. Dat lukt ons steeds beter. Maar wat nadien volgt is nog veel belangrijker. Vroeger stopte ons verhaal zodra de patiënt was opgelapt. Nu ligt de nadruk op het psychologische luik. Mensen moeten leren leven met een buitenkant die zwaar beschadigd is. Ik heb de grootste bewondering voor mijn patiënten die daarin slagen. Want eerlijk, de dag dat ze mij hier zelf zwaar verbrand binnenbrengen, wil ik dat niet overleven. Ik ken de hele lange weg die nadien volgt en ik zou hem niet kunnen afleggen", zegt Cynthia Lafaire.

Harde confrontatie

Psychologe Leen Braem en zorgcoördinator Helena Verheyden weten dat het leven meestal niet stopt na een brandwonde. "Je kan vooraf moeilijk voorspellen hoe vlot iemand zoiets verwerkt. Door de band merken we wel dat patiënten die veel steun krijgen en goed sociaal omringd worden, dit vulliger leren aanvaarden. Maar het is ook individueel verschillend. De ene kan heel diep in de put zitten om een relatief klein en goed te verstoppen litteken, terwijl een ander met zware brandwonden er vlotter overheen geraakt. Zolang de patiënten hier liggen, kijkt niemand op van hun verminking. Maar eens buiten, kan de confrontatie keihard uitvalen. Ze worden aangestaard of krijgen de vraag: 'Wat heb jij meegemaakt zeg?' We proberen de mensen daarop voor te bereiden." Vaak met succes. "Maar soms loopt het ook mis. Dan horen we dat iemand die na zes maanden naar huis kon, zelfmoord heeft gepleegd. Als team proberen we dat dan samen te verwerken. Ook de vraag naar euthanasie duikt wel eens op", vertelt hoofdverpleegster Inge Bastiaenssen.

"Echte schoonheid zit vanbinnen, hoor je wel

eens. Wij weten dat het jammer genoeg zo niet werkt daarbuiten. Mensen worden beoordeeld op hun uiterlijk. Dat geldt zeker voor kinderen, die heel cru voor elkaar kunnen zijn", zegt Cynthia Lafaire.

Verminkt kind

Ruim een kwart van de patiënten in het brandwondencentrum is een jong kind dat hier meestal terecht komt na een huiselijk ongeval.

"We zien de jongste jaren een terugloop van het aantal kindjes met brandwonden. Dat komt allicht door betere preventie. Maar in deze buurt (Antwerpen-Noord, red.), waar heel veel slecht onderhouden huizen staan, komen nog heel wat brandwonden voor", zegt chirurg Lieve De Cuyper. "De meeste ongevallen komen door hete kranen open te draaien. Veel huizen hebben geen thermostatische kranen, en een oude boiler die verhit tot 90 graden. Zo iets verbrandt een kinderhuidje in een seconde. De nieuwe boilers begrenzen die warmte tot een veiliger 60 graden."

"Ook over het omgaan met brandwonden circuleren de ergste mythes. We zien nog steeds mensen binnenkomen die er boter, koffiedrap, currypoeder, tandpasta enz. op smeren. Terwijl alleen water goed is."

Sommige zwaar verbrande kinderen hebben geen of geen geschikte thuis meer om naar terug te keren. "Die verblijven hier dan maanden, tot een jaar. Van sommige kinderen worden wij de wettelijke voogd. We proberen voor hen een oplossing te vinden. Een warm nest. Liefst in een pleeggezin. Maar dat is heel lastig. De meeste gezinnen willen geen verminkt kind. Zo hard is het. Mensen verliezen een 'ongeschonden kind'. Daardoor verhuizen deze kindjes nadien vaak van de ene instelling naar de andere. Maar soms vinden we wel zo'n pleeggezin. We blijven daarvoor gaan."

Littekens zijn vandaag dé specialiteit van het Antwerpse brandwondencentrum. De tech-

nieken om die zo veel mogelijk te herstellen, volgen ze hier op de voet. Sinds vorig jaar organiseren ze de eerste en enige Scar-academie van het land, waar hulpverleners, schoonheidsspecialisten en andere deskundigen cursussen over littekenbehandeling krijgen.

"De bekendste techniek is het drukpak. Zwaar verbranden moeten die een jaar lang 24 uur per dag dragen om de groei van littekenweefsel tegen te gaan. Er zijn ook volop proeven aan de gang om huid op basis van stamcellen te kweken. Een heel complex procédé, maar als het lukt, kunnen we nieuwe, eigen huid laten aangroeien bij patiënten", zegt Cynthia Lafaire.

Bij kinderen is het effect van een brandwonde nog veel groter dan bij volwassenen. "Hoe jongde huid, hoe kwetsbaarder. Het jongste kind

dat ik ooit opereerde na een brandwonde, was vijf weken jong. Het had een hete flesverwarmer over zich heen gekregen. Kinderen staan ook aan het begin van hun groeiproces. Bij sommigen groeien de littekens mee en worden ze dus groter, bij anderen niet. Dan moet er vaak geopereerd worden omdat een gewricht vast komt te zitten. Bij kinderen opereren we niet om esthetische redenen, omdat ze nog moeten groeien, maar verder bewegen we hemel en aarde om hun littekenleed te verzachten."

Ontploffing

Hoe ver ze hier gaan, weet de 7-jarige extreem verbrande Y en zijn mama. Amper zeven maanden was Y toen hij zwaargewond en verbrand geraakte bij een ontploffing in zijn huis. "Zijn gezicht en hoofd raakten tot in derde graad ver-

brand, hij verloor verscheidene vingers en had een lijfje vol littekens. De jongen kreeg de eerste zorgen in een buitenlands ziekenhuis. Toen hij anderhalf jaar was, zat hij hier voor het eerst op raadpleging. Hij was er verschrikkelijk aan toe", beschrijft Cynthia Lafaire. "Hij kon zijn oogjes amper openen, zijn mond was een spleetje waar alleen vloeibare voeding door kon. We hebben zijn ogen, oren en mond gecorrigeerd. Jaren na elkaar was hij hier op dienst. Zijn familie had ons op een dag uitgenodigd bij hen thuis om ons bedanken. Y liep er heel triestig bij. Op school werd hij gepest. 'Verbrande smoe!' noemden kinderen hem. Ik wilde hem opbeuren en vroeg hem: 'Wat zou je graag hebben dat ik voor je doe?' Zijn antwoord volgde meteen: 'Ik wil graag een nieuw gezichtje en haar.' Hij is nadien in huilen uitgebarsten. Ontroostbaar. Voor een

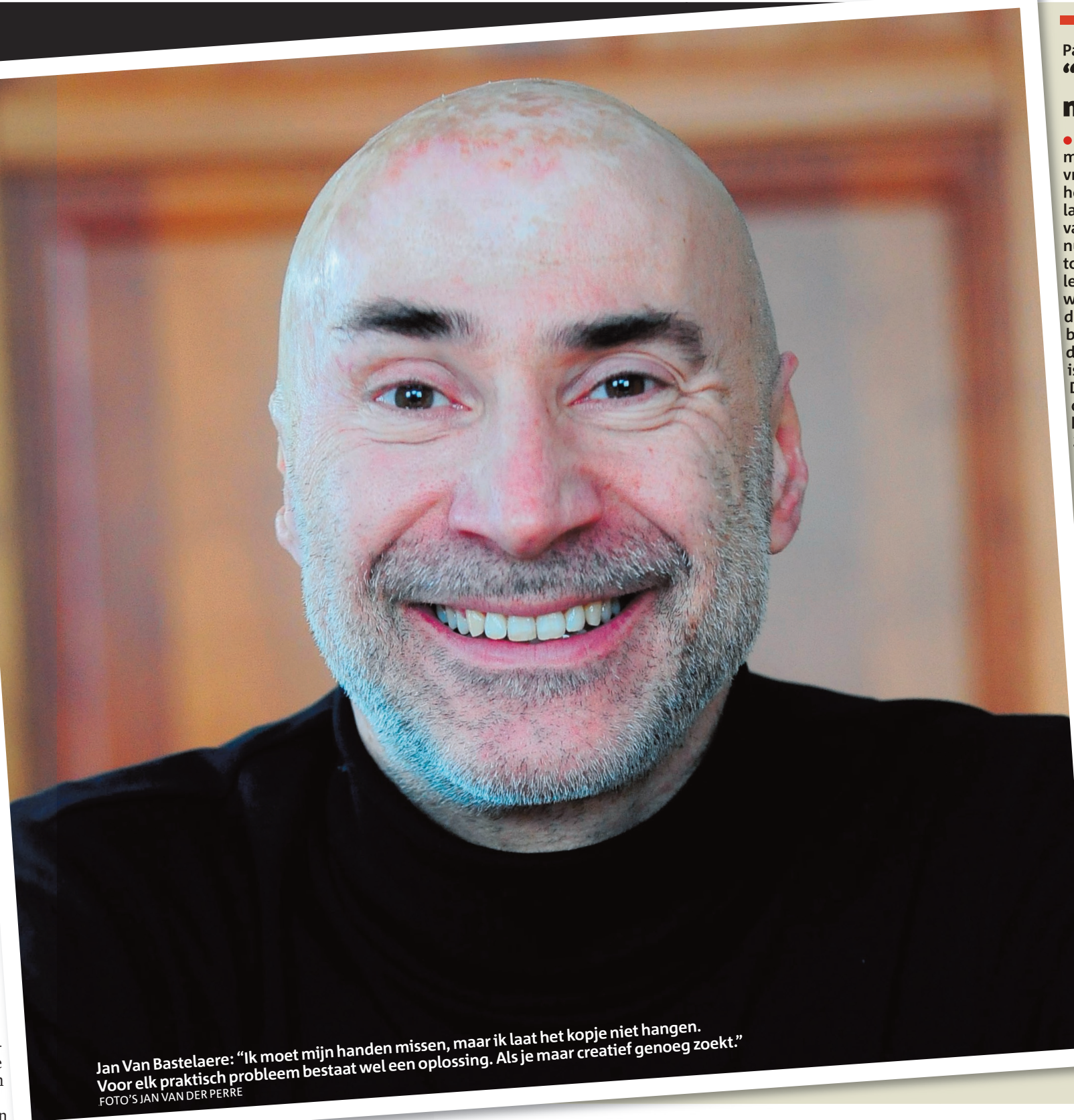
Patiënt Jan Van Bastelaere:

"In het begin durfde ik niet buiten te komen"

•• "Een heel knappe man. Het bewijs dat je met brandwonden aantrekkelijk kan zijn." De vrouwen van het brandwondencentrum zijn het roerend eens: oud-patiënt Jan Van Bastelaere straalt iets uit dat zijn littekens doet vergeten. Jan Van Bastelaere zelf blijft bijzonder nuchter bij zoveel complimenten. Hij was 40 toen hij op weg van zijn werk in de kerncentrale van Doel door een vrachtwagen in de flank werd gegrepen. Auto in vuur en vlam. Jan liep derdegraadsbrandwonden op zijn rechterbeen, beide handen en zijn hoofd op. "Ik heb die brand bewust meegemaakt, maar nadien is dat hele ongeval uit mijn geheugen gewist. De eerste maanden in het ziekenhuis is puur overleven. Ik realiseerde me toen totaal niet hoe erg ik eraan toe was. Ik lag alles samen 200 dagen in het ziekenhuis en heb zo'n 40 operaties ondergaan. Die ziekenhuiskamer werd mijn tweede thuis, de verpleging en dokters een stuk familie. Ik leefde erg geïsoleerd. Met mijn twee jonge kinderen had ik wekenlang alleen contact via een intercom. Alleen de tv-soaps doorbraken de sleur."

•• Het moeilijkste moest toen nog komen. "Ongeveer anderhalf jaar na het ongeval hadden ze alles aan mij gecorrigeerd wat maar enigszins mogelijk was. Dan besef je dat het medisch verhaal voorbij is. Dat deze littekens en beperkingen voor goed bij mij zouden horen. Met dat eerste heb ik het niet zo moeilijk. Dat ik mijn handen moet missen, is lastiger. Thuis krijg ik hulp van mijn ouders en zus, maar op restaurant hulp vragen om je vlees te snijden, blijft vervelend. De eerste maanden ging ik amper de deur uit, omdat ik zou worden aangekeken. Vandaag voel ik die blikken al lang niet meer."

•• Ook privé had de brand een grote weerslag. "Ik ben intussen gescheiden. Ik begrijp dat het niet evident is om samen te leven met een 'verbrande' partner. Werken mag ik niet meer, alleen vrijwilligerswerk voor het brandwondencentrum Oscare. Maar ik laat mijn kopje niet hangen. Ik ben een beetje hard voor mezelf. Doorbijten. Ik zou het me kwalijk nemen als ik hier in een hoekje zou kruipen. Mijn revalidatie zal levenslang duren, maar ik voel dit vooral als een tweede kans. Voor elk praktisch probleem bestaat wel een oplossing. Als je maar creatief genoeg zoekt." **KVHO**



Jan Van Bastelaere: "Ik moet mijn handen missen, maar ik laat het kopje niet hangen. Voor elk praktisch probleem bestaat wel een oplossing. Als je maar creatief genoeg zoekt."
FOTO'S: JAN VAN DER PERRE

30 jaar brandwonden Van Switel tot Gellingen

8 december 1980: het brandwondencentrum van het Stuivenbergziekenhuis gaat van start in zaal 2, één van de bekende ronde zalen. Dokter Raymond Peeters en hoofdverpleegster Bie Verheyden trekken het kleine centrum op gang. Het telt drie bedden en tien personeelsleden. Het eerste patiëntje dat hier wordt opgevangen is een kindje dat zich had verbrand aan friet-
vet.

1987: het brandwondencentrum verhuist naar de vierde verdieping van het Stuivenbergziekenhuis. Voortaan zijn er zes bedden voor zwaar verbrande patiënten. Het brandwondencentrum is een gesloten afdeling binnen het ziekenhuis. Jarenlang gelden er strenge omkleedprocedures om infectiegevaar tegen te gaan.



De Switel-brand. FOTO: BERT HULSELMANS

31 december 1994: in hartje Antwerpen brandt het luxe Switel-hotel uit tijdens een einde-

jaarsfeest. Er vallen 15 doden en 164 gewonden, van wie de meeste ernstige brandwonden hebben. Het brandwondencentrum vangt het leeuwendeel van die zwaargewonden op. Zo'n 60 slachtoffers krijgen hier de eerste zorgen toegediend. In het operatiekwartier wordt van 's ochtends 8 uur tot 's avonds 22 uur geopereerd.

31 december 2000: in café De Hemel in het Nederlandse Volendam zorgt het aansteken van een bos sterretjes voor een korte, maar bijzonder felle brand. De kurkdroge kerstversiering aan het plafond stond in een mum van tijd in lichterlaaie. Veertien jonge mensen kwamen om, 180 anderen raakten gewond, van wie een aantal zeer ernstig. Nederland beschikt over te weinig brandwondencentra. Verscheidene slachtoffers worden naar Antwerpen gebracht.



Gellingen. FOTO: PHN

30 juli 2004: op het industrieterrein in Gellingen komen 24 mensen om na een gasexplosie die gepaard ging met een felle brand. Nog 132 anderen raken verbrand. Vier zwaar verbrande slachtoffers worden opgevangen in Stuivenberg. De meeste slachtoffers hebben brandwonden op de rug. Die hebben ze opgelopen tijdens het wegrennen. **KVHO**

Brandwonden in cijfers

•• 300 tot 400 patiënten worden jaarlijks met zware brandwonden opgenomen.

•• Een kwart van alle brandwondenpatiënten is een kind tussen 0 en 12 jaar.

Bekende patiënten

•• **Ratko Svlar:** de voormalige keeper en trainer van Antwerp liep zware brandwonden op aan zijn armen en handen na een ongeval met zijn barbecue thuis. Hij kreeg een huidtransplantatie, waarbij stukjes huid van zijn dijen naar zijn armen werden getransplanteerd.

•• **Greet Rouffaer:** de actrice geraakte in 1997 versneld na een explosie op de set van de vtm-serie *Wittekerke*. Haar gezicht en handen waren zwaar verbrand. Na haar herstel stond ze aan de wieg van het Greet Rouffaerhuis voor brandwondenpatiënten, dat later is omgevormd tot Oscare.

•• **Yvonne Verbeeck:** in 2006, op haar 92ste, struikelde de Antwerpse actrice ongelukkig. Daarbij morsde ze een kopje hete koffie op haar benen en voeten. Ze onderging een huidtransplantatie en herstelde wonderwel. Onlangs vierde ze haar 97ste verjaardag.

•• **Sandra Vandembroucke:** de avond van de noodlottige brand presenteerde de ex-Miss Diamant de gala-avond in het Switel-hotel. Ze geraakte zwaar verbrand en werd onherkenbaar ingepakt. Na verschillende huidtransplantaties bouwde ze een nieuw leven op. **KVHO**

